

Teorie związku przyczynowego

1. **Teoria warunkowości/ekwiwalencji/warunku *sine qua non*** – przyczyną jest każdy warunek skutku, którego nie da się myślowo wyeliminować, nie eliminując jednocześnie samego skutku. Przyczyną skutku jest suma warunków koniecznych do jego zaistnienia. Żeby ocenić, czy zachowanie sprawcy stanowi warunek *sine qua non* wystąpienia skutku, należy dokonać jego sztucznej izolacji i odpowiedzieć na pytanie: czy gdyby nie było zachowania sprawcy skutek by nastąpił? – jeżeli skutek by wystąpił mimo braku zachowania sprawcy, to wtedy należy stwierdzić, iż zachowanie sprawcy nie było warunkiem koniecznym zaistnienia skutku, a zatem brak jest związku przyczynowego pomiędzy skutkiem a zachowaniem sprawcy. W sytuacji odwrotnej – gdyby bez zachowania sprawcy skutek nie wystąpił – wtedy pomiędzy zachowaniem a skutkiem zachodzi związek przyczynowy.
2. **Teorie indywidualizujące, teorie specjalnego związku przyczynowego** – przyczyną nie mógł być każdy warunek skutku, lecz tylko taki, który został odpowiednio wyselekcjonowany ze względu na posiadanie jakiejś wymaganej cechy, np. warunek najbardziej skuteczny, najbliższy skutkowi, etc.
3. **Teoria adekwatnego związku przyczynowego** – związek pomiędzy zdarzeniem A a zdarzeniem B istnieje tylko wówczas, gdy zwykle, typowo i przeciętnie zdarzenie A prowadzi do wystąpienia zdarzenia B. Teoria ta pozwala na wyeliminowanie z łańcucha kauzalnego (łąającego A i B) tych zdarzeń, które w sposób całkowicie nieoczekiwany wywołały prawnokarnie relewantny skutek. Dominuje pogląd, że podmiot oceniający, czy pomiędzy zdarzeniem A a zdarzeniem B istnieje powiązanie kauzalne powinien opierać się na wiedzy *ex ante* obiektywnego obserwatora oraz wiedzy sprawcy. W tej teorii skutek jest przeciętnym, normalnym następstwem rozpatrywanego zachowania.
4. **Teoria warunku właściwego** – dowolne zdarzenie stanowi przyczynę zdarzenia czasowo późniejszego, jeśli – zgodnie z dostrzegalną w świecie prawidłowością przyczynową – oba te konkretne zdarzenia dadzą się uporządkować i połączyć w łańcuch następujących po sobie zmian. Zakłada ona ograniczenie przyczynowości ustalonej w oparciu o teorię ekwiwalencji przez wskazanie, czy związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem A a zdarzeniem B ma charakter istotny z punktu widzenia znamienia czasownikowego przestępstwa, a więc odpowiedzialność karną może powodować tylko takie zachowanie człowieka, które odpowiada czasownikowi użytemu w opinie czynu zabronionego.